

TEXT 1

Expert na bioplasty: Proti plastom netreba bojovať. Ak by sme aj všetky nahradili, skládky by boli plné, len iného odpadu

Profesor Alexy tvrdí, že riešením problému s plastovým odpadom nie je recyklácia. Žiadny materiál nebude nikdy dost' ekologický, pokiaľ na jeho spracovanie spotrebujeme energie, ktoré poškodzujú životné prostredie.

BRATISLAVA 12. januára – Nemali by sme toľko bojovať proti plastom. Mali by sme skôr bojovať proti smetiam. Recyklácia nie je konečným riešením pre plasty. Tento názor má profesor Pavol Alexy, ktorý sa špecializuje na výskum a vývoj biologických plastov z obnoviteľných zdrojov.

Pre sklo je recyklácia riešením, pretože ho môžeme recyklovať donekonečna, pri plastových odpadoch je to len dočasné riešenie. Kým existujú energie, ktoré zaťažujú životné prostredie, musíme si uvedomiť, že žiadny materiál nebude nikdy dostatočne ekologický, pokiaľ na jeho spracovanie a výrobu spotrebujeme práve energie, ktoré poškodzujú životné prostredie. Problémom je odpad ako taký, nielen plasty. Veľký ošiaľ v boji proti plastom vznikol práve preto, lebo tohto materiálu sa spotrebuje najviac na svete, a teda tvorí aj väčšiu časť celkového odpadu na Zemi.

„Plasty majú jednu veľkú „nevýhodu“, sú ľahšie ako voda. To znamená, že plávajú na povrchu. Kovy sú ťažšie, a preto spadnú na dno. Treba sa zamyslieť aj nad tým, čo je horšie. To, čo vidíme voľným okom, alebo to, čo nevidíme. Aj keby sme nahradili všetky plasty nejakým iným materiálom, ale správali by sme sa k nim takým istým spôsobom ako teraz, problém by sa nevyriešil,“ tvrdí profesor Alexy.

Najčastejšia chyba, ktorú robíme pri zaobchádzaní s odpadom, je, že ho vôbec vytvárame. Produkuje ho viac, ako by sme museli. „Filozofia zero-waste je dobrá, ale my tento pojem, teda nulový odpad, nikdy nedocielime,“ hovorí profesor. Podľa štúdií, ak by sme nahradili plasty v obalovom priemysle, kde sa vytvára až 50 % plastového odpadu, tak by sme mali podstatne väčšiu energetickú spotrebu, objem skládok by sa až 250-násobne zväčšil a narástla by aj spotreba palív.

<https://www.dobrenoviny.sk/c/177577/profesor-pavol-alexey-aj-keby-sme-nahradili-plasty-inym-materialom-problem-sodpadom-by-sa-nevyriesil>, [12. 1. 2020], upravené

1. Ktoré tvrdenie vyplýva z textu 1?

- A. Väčšinu všetkého odpadu na Zemi tvorí plastový odpad z obalového priemyslu.
- B. Nulový odpad sa dá dosiahnuť len dôslednou recykláciou použitých materiálov.
- C. Najekologickejší materiál z pohľadu jeho záťaže na životné prostredie je sklo.
- D. Zmenšiť množstvo plastového odpadu sa dosiahne znížením spotreby plastov.

2. Vypíšte z odseku tvoriaceho prvú citáciu slov profesora Alexyho všetky vymedzovacie zámená.

3. Ktoré slovo vzniklo iným slovotvorným postupom ako zvyšné tri?

- A. 250-násobne
- B. zero-waste
- C. recyklácia
- D. bioplasty

4. V ktorej možnosti sa nachádza slovo s neslabičnou predponou?

- A. uvedomiť
- B. spotrebujeme
- C. zaťažujú
- D. nahradiť

5. Podľa ktorého vzoru sa skloňuje priezvisko experta na bioplasty z textu 1?

6. Nájdite v texte 1 značku a zapíšte ju slovom.

7. Ktoré diakritické znamienko sa v odseku, ktorý predstavuje v texte 1 najdlhšiu citáciu slov profesora Alexyho, nevyskytuje?

8. V ktorej možnosti majú všetky slovesá rovnaký vid?

- A. špecializuje sa, plávajú, nevyriešil
- B. produkuje, správali by sme sa, zväčšil
- C. zamyslieť sa, bojovať, poškodzujú
- D. vznikol, spotrebujeme, nahradili by sme

9. Vypíšte z textu 1 výraz, ktorý je v nej použitý v ironickom význame.

10. Vypíšte z nasledujúcej vety predmet.

Pre sklo je recyklácia riešením.

TEXT 2

Ferko Urbánek – Kamenný chodníček (úryvok)

Dejstvo I.

Výstup 1.

Mišo, Tereza.

[...]

TEREZA: Čo, ako? Ja som **ti / Ti** jašterica? (*Trepne ho varechou.*) Ja som jašterica? (*Trepne ho.*) Za to, že ťa pred korhelicou, pred **tým / tím** diablom pekelným vystriham? Že ťa pred gazdom zastávam? Preto? Čo? Preto? (*Trepne ho zakaždým.*)

MIŠO: Počuj, stará, že si sa ty nezverbovala, z teba by bol taký komandáš, ani no, – keď začneš vojnu točiť v chalupe, nech každý zoberie nohy na plecيا, ináč pomastíš mu lopatky.

TEREZA: Tak i treba. I ty sa ber do roboty. Čo sú dnes hody? Ba nech som dobrá, všetko poviem gazdovi, a ten s tebou zatočí.

MIŠO (*vyklepáva fajku*): A ja dbám? Však do smrti už len akosi dožijem, a po smrti – fuk do neba!

TEREZA: Kam pôjdeš? Bože, odpusť mi hriechy! Ba do horúceho pekla medzi samých ohnivých čertov. Či to už len kto slýchal, že by korhel prišiel do neba!

MIŠO: Skôr by mňa tam prijali ako teba, lebo by sa museli báť, že im stade **svojím/svojím** zlým jazykom všetkých svätých povyháňaš. (*Založí si ruku za ucho a spieva*):

Stodolička deravá a zlá žena k tomu, tie dve veci vyženú hospodára z domu. (*Tacká sa.*)

TEREZA: No, veru si poriadny; to ťa tie kvapky tak doriadili.

MIŠO (*lapí sa za tvár, narieka*): Jój, jój, jój, moje zúbence! Jój, jój, jój! (*Vytiahne fľašu a pije.*)

TEREZA (*chce mu ju vychytiť*): Dáš ju sem, ty večná pijavica. (*Trepne ho varechou.*)

Výstup 2.

Brezovský, predošlí

BREZOVSKEJ (s puškou na pleci, s kapsou pri boku – nahnevanej): Sto hrmených sa vám do takého poriadku! Lichva v maštali poodtrhaná, div sa nepoprekáľa, a vy tu! (*Skríkne.*) Čo robíte?

MIŠO (*drží sa za líca*): Jój, jój, jój, hrozne ma zuby bolia. (*Vytiahne z vrecka veľkú šatku, omotá si ňou hlavu.*)

TEREZA (*preľaknutá*): Jój, veru, prosím, **do zbláznenia/dozbláznenia** ho tie zuby bolia. Práve som mu gáfor prikladala.

BREZOVSKEJ: Tou varechou? Aká bolesť, taká masť! (*Mišovi a Tereze.*) Berte sa do maštale, a ak sa stalo nešťastie, beda vám!

Zdroj: https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1410/Urbánek_Kamenny-chodnicek/2 [28. 11. 2019]

11. Ktoré tvrdenie vyplýva z textu 2?

- A. Mišo sa opil, pretože alkoholom chcel otupiť bolesť zubov.
- B. Tereza nazvala Miša diablom pekelným a predpovedala mu peklo po smrti.
- C. Mišo vyčíta Tereze, že vyvoláva hádky v dome a nedožičí mu pokoj.
- D. Tereza Mišovi zakazuje piť alkohol, ale na potlačenie bolesti mu ho sama dala.

12. Napíšte synonymum k slovu komandáš z textu 2.

13. Ako sa nazývajú slová, ktoré zaradujeme z hľadiska dobového výskytu k starým slovom a majú v súčasnej slovenčine synonymum, ktoré ich v jazyku nahradilo?

14. Vypíšte z textu 2 frazeologizmus, ktorý v nej vyjadruje, že niekomu na niečom nezáleží.

15. Vypíšte z Mišovej výpovede v prvom výstupe textu 2 prísudok, ktorý je vyjadrený neplnovýznamovým slovným druhom.

16. Do ktorého literárneho druhu patrí text 2?

17. Prvé dva údaje v texte 2 patria

- A. do vnútornej kompozície diela.
- B. do vonkajšej kompozície diela.
- C. do úvodu.
- D. do zápletky.

18. Vypíšte z prvého výstupu diela Kamenný chodníček všetky oslovenia.

stará, zúbence, ty (večná) pijavica

19. V ktorej možnosti je uvedená veta so stúpavou melódiou?

- A. Čo robíte?
- B. Ja že som jašterica?
- C. I ty sa ber do roboty.
- D. Kam pôjdeš?

20. Vypíšte z každej dvojice zvýraznených slov v ukážke 2 to slovo, ktoré je pravopisne správne.

TEXT 3

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Pre učiteľov stredných škôl a ich žiakov, sme pripravili širokú ponuku vzdelávacích programov a projektoch.

Celoročné programy:

- pomáhajú žiakom pochopiť základné ekonomické princípy,
- zvyšujú finančnú gramotnosť žiakov a učia ich finančne plánovať svoju budúcnosť,
- ukážu žiakom, ako hľadať nové riešenia pre rozvoj ich podnikavosti,
- umožnia žiakom správne a zodpovedne sa rozhodovať vo svojom súkromnom a profesijnom živote.

Zapojiť sa môžete do programov:

- Viac ako peniaze
- Aplikovaná ekonómia
- Etika v podnikaní
- Učebnica ekonómie a podnikania

Zdroj: jaslovensko.sk/student/stredne-skoly/vzdelavacie-programy/ [26. 11. 2019]

UPOZORNENIE: Text obsahuje jazykové chyby.

21. Koľko chýb (pravopisných a gramatických) obsahuje prvá veta textu 3?

22. Utvorte od slovesa pochopiť tvar činného prídavia minulého.

23. V ktorej možnosti je uvedený zámer autora textu 3?

- A. vysvetľovať
- B. propagovať
- C. agitovať
- D. polemizovať

24. Ktorý citát priamo súvisí s obsahom textu 3?

- A. „Kedysi sa ľudia stávali otrokmi násilím, dnes ich zotročuje množstvo peňazí.“ Mahátma Gándhí
- B. „Za peniaze sa dá kúpiť celkom pekný pes, ale nedá sa kúpiť jeho kývanie chvostom.“ Josh Billings
- C. „Peniaze pokazia iba ten charakter, ktorý je už pokazený.“ Edgar Faure
- D. „Ak vieš používať peniaze, slúžia ti, ak nevieš, vládnu nad tebou; jedným peniaze slúžia a druhí slúžia peniazom.“ Publilius Syrus

5 RIEŠENIE

1	D. Zmenšiť množstvo plastového odpadu sa dosiahne znížením spotreby plastov.
2	všetky, iným, takým istým
3	C. recyklácia
4	B. spotrebujeme
5	vzor kuli
6	percent / percento / percentá
7	dve bodky (neuznať dvojbodka)
8	D. vznikol, spotrebujeme, nahradili by sme
9	„nevýhodu“ / nevýhodu
10	pre sklo / sklo
11	C. Mišo vyčíta Tereze, že vyvoláva hádky v dome a nedožičí mu pokoj.
12	veliteľ, generál
13	archaizmy
14	A ja dbám?
15	fuk
16	dráma / do drámy
17	B. do vonkajšej kompozície diela
18	stará, zúbence, ty (večná) pijavica
19	B. Ja že som jašterica?
20	ti, tým, svojim, do zbláznenia
21	dve / 2
22	pochopivší / pochopivšia / pochopivšie
23	B. propagovať
24	D. „Ak vieš používať peniaze, slúžia ti, ak nevieš, vládnu nad tebou; jedným peniaze slúžia a druhí slúžia peniazom.“ Publilius Syrus

POUŽITÉ ZDROJE:

LOMENČÍK, J., KÓNYOVÁ, E., LEDNICKÁ, A. a kol. Úspešná maturita. Slovenský jazyk a literatúra. Bratislava: Taktik 2019. 308 s. ISBN 978-80-8180-132-7.

https://www.iuventa.sk/files/documents/2_olympiady/osjl/10.%20rocnik%202017-2018/ulohy%20a%20riesenia/kk/osjl10kkau18.pdf